

Nacionalni interesi in socialni interesi Slovenije

PRIMOŽ VRESNIK
Sadnikarjeva 4, SI-1234 Kamnik

IZVLEČEK

Nesloga je tudi sestavina sodobnega slovenskega strankarskega življenja, raven zasebnosti marsikdaj izpodrine javni interes in vizijo. Sprti ljudje ne delujejo enotno. Liberalistične težnje ima samo en del ljudi in ne večina; liberalna družba je pospešila neenakost med prostorskimi skupnostmi. Ali je slovenska družba sposobna zagotoviti socialno dimenzijo in pošteno plačano delo? Premalo govorimo o malih ljudeh, ki jih je v naši družbi največ, držati se je treba ustavnega določila, da je Slovenija socialna država.

Ključne besede: nacionalno, socialno, nesloga, javni interes, liberalizem, socialna država

ABSTRACT

NATIONAL AND SOCIAL INTERESTS OF SLOVENIA

Discord is a component in the life of political parties in Slovenia, where private interests frequently prevail over public interests and public vision. People in dispute never act in accord with each other. Liberalist tendencies are pursued only by a segment of the public, rather than the majority; liberal society has accelerated the inequality between spatial communities. Is Slovenian society capable of securing the social dimension and fair payment for work done? We do not talk enough about the small people, who by far outnumber the others in our society; in other words, we have to observe the constitutional provision that Slovenia is supposed to be a welfare state.

Key words: national, social, discord, public interest, liberalism, welfare state

Razgrnil bom že znane sestavine pričujoče tematike in problematike, dodal in poudaril pa bom še svoj vidik. Na eni strani imamo državotvorni, rekel bom folkloristični moment, ki seveda sovpada z resničnimi zgodovinskimi dejstvi in dogodki, seveda je nedvomno upravičen, upravičen pa je še neki drug vidik. Folkloristični moment je sporen, ker je, pri tem bi se navezal na ocenjevalce slovenske mentalitete (denimo Levstika, Kristana, Cankarja, od novejših Trstenjaka in Grmiča), tesno povezan s slovensko mentaliteto v antropološkem pomenu besede. V mislih imam že znano slovensko neslogo. O neslogi spregovori klasik slovenske književnosti Fran Levstik v svoji zgodovinski epski žaloigri Tugomer. Izguba Karantanije je posledica notranjepolitičnih sporov in nesklepčnosti karantanskih knezov. Žal je to tudi sestavina našega sodobnega strankarskega življenja in potem se na makrooperativni ravni stvari marsikdaj zelo privatno

zaključijo, raven zasebnosti izpodrine javni interes. Pogostokrat se stvari zaključijo z zamero, tako da mora vesoljna Slovenija spremljati egocentrične majhne lokalne interese, pri čemer izvisi bistveno, tisto, kar nacionalni interes pravzaprav predpostavlja, vprašanje vizije oziroma vizionarskega pogleda. Zgodovina ponavadi rojeva psihotraumatske vidike in ravni; enostavno nastane konfrontacija različnih mnenj, stališč in ukrepanj, če je večstrankarski sistem. Kjer imate psihotraumatski nivo, se pravi, kjer so ljudje med seboj sprti, ne delujejo enotno pri ključnih vprašanjih, razen, kot se je pokazalo v osamosvojitveni vojni, oziroma, kadar je Slovenija eksistenčno potisnjena v stanje, ko mora biti enotna in ji to uspe. To je naša velika zgodovinska pridobitev in izkušnja in to brez patetike, se pravi, takrat smo enotni. Kadar pa smo v mirnodobski, rekel bom v tako imenovani "civilni družbi", se enostavno pojavlja ta velika razklanost in razprtost, kar pa onemogoča vprašanje vizije. Ne bom rekel, da je nimamo. Liberalna vizija se ve, kakšna je, in seveda zajema vprašanje sposobnosti. Strinjam se, da je v ekonomiji in gospodarstvu potrebno imeti pragmatično vizijo in jo izvrševati. Vendar gre še za nekaj drugega. In tu se mi zastavlja klasično marksistično vprašanje, ki tu ni zastarelo: ali se vsa sedanja družba, ki se ima za računalniško, sistemsko, informativno ter globalno, zaveda tistega preostanka družbe, ki bi mu najlažje porekli proletarijat. Oprostite, nekateri ljudje nimajo takih pretenzij in velikih liberalnih teženj, kot jih ima samo del ljudi. Vseeno je dokazano, da velika večina ljudi nima liberalističnih vizij. Res je, da je sedanji razvoj odvisen od kapitala in liberalna strategija je zmerno pragmatična. Vprašanje sociale in kapitala se v tej družbi izključuje, saj je liberalna družba pospešila neenakost med prostorskimi skupnostmi. To pa pomeni, da je nastala velika razlika med vasjo in mestom in to na čisto osnovni ravni, ravni infrastrukture; se pravi neke občinske infrastrukture, ki je lahko z nekim centrom, to je konkretno z Ljubljano, velikokrat neprimerljiva, čeprav se na prvi pogled dozdeva, da so infrastrukturne kapacitete povsod enakomerno porazdeljene in razvite, vendar to ni res. Pri nacionalnem interesu bi se vprašal: vprašanje vizije je zadeva, ki ne sme sedaj izhajati samo iz nekega aktualnega političnega nivoja, ampak zadeva in vsebuje vprašanje – ali je tu zares zajeta volja ljudi, čeprav je to zelo staromodno in patetično vprašanje. Tu bi se navezal na neki segment, ki ga je večkrat izpostavil Vladimir Kavčič v svojih uvodnikih v Svobodni misli, na vprašanje moralnosti. Namreč, vedeti je treba, da je pogled navadnega smrtnika v Sloveniji pogled nekoga, ki zasluži od 40.000, 70.000 do 80.000 SIT, preživlja svoje otroke in gleda na dogajanje v politiki z nekimi moralnimi, da ne rečem moralističnimi očmi. Ljudje gledajo to zelo preprosto kot vprašanje, ali je ta družba pokvarjena ali ni pokvarjena. Ali je sposobna zagotoviti socialno dimenzijo in posredno s tem delo, dostojno plačano delo? Treba je razumeti, da je nacionalni interes pri navadnem slovenskem smrtniku dosti bolj poenostavljen in razumljen kot socialni interes. Ni abstrakten. Kje je sedaj proletarijat, ki ga ni integrirala "sistemska družba" in šireča se? Ali je zapuščen? Ali je na obrobju? Kje so mali ljudje, ki jih je v družbi največ? O tem premalo govorimo. Če hočemo govoriti o prvem zakonu Ustave Republike Slovenije, da je Slovenija socialna država, potem se, prosim, držimo socialnih čustev in se držimo tega socialnega nivoja, ki ga imajo v segmentih vse stranke, do prave uresničitve sociale pa nikoli ne pride. Poudaril sem nacionalni vidik kot socialni, še prej pa antropološki moment slovenske nesloge.

Literatura:

Anthropos, 1999, št. 4-6.

Etika in morala v sodobni družbi, zbornik, 1997, izdaja Društvo T. G. Masaryk in časopis Anthropos.